

VERDIDOKUMENT

FROGNERKILEN BARNEHAGE

07.12.2023

Innhold

1. Innledning	2
2. Visjon og satsningsområder	4
3. Arbeidsmåter	4
4. Omsorg	5
5. Lek	6
6. Læring	8
7. Vennskap og fellesskap	9
8. Mangfold	11
9. Likestilling og likeverd	12
10. Livsmestring og helse	13
11. Danning	14
12. Barns medvirkning	15
13. Dokumentasjon og vurdering	15
14. Tilvenning	17
15. Samarbeid mellom barnehage- hjem, og hjem – barnehage	17
16. Overgang barnehage - skolen	19
17. Fagområdene	19
18. Progresjon	21

Velkommen til Frognerkilen Barnehage

1. Innledning

I Norge er barnehager definert som *pedagogiske virksomheter* som hører inn under Kunnskapsdepartementet. Barnehagen er barnas første møte med utdanningsløpet, noe som innebærer en rekke krav knyttet til driften. Noen krav finnes i *Barnehageloven*, hvor formålsparagrafen beskriver hva som er barnehagens samfunnsmandat, og hvilket verdigrunnlag barnehagen skal bygge på:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. Barna skal få utfolde skaperglede, undring og forskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering. (Barnehageloven §1)

Der Barnehageloven beskriver overordnede perspektiver, inneholder forskriften *Rammeplan for barnehager* (Kunnskapsdepartementet, 2017) retningslinjene for det pedagogiske innholdet i barnehager, og gir blant annet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet.

Alle pedagogiske virksomheter skal utforme en egen årsplan, som gjenspeiler den enkelte barnehages tolkninger av de overhengende begrepene fra Barnehageloven og Rammeplan for barnehagen. For å gjenspeile at pedagogiske verdier og arbeidsmåter er altomfattende og skal identifiseres i alt vi gjør, velger vi å betegne dette dokumentet som vårt *verdidokument*. Verdidokumentet belyser hvordan vi vil arbeide med pedagogiske områder slik vi er forpliktet til, og fungerer som en helhetlig og overordnet oversikt over våre tilnærminger til disse. Verdidokumentet skal fungere som et arbeidsverktøy for oss som jobber her, og som en informasjonskanal til foresatte og myndigheter. Dokument er levende, og gjennom evaluering og utvikling vil det forandrer seg i takt med oss som jobber her, barnegruppa, samfunnsutviklingen og krav til pedagogiske virksomheter. Dette vil basere seg på at barnehagen skal være en lærende organisasjon. Utvalgt forskning på barnehagefeltet vil være førende for arbeidsmåter og tilnærminger vi velger, og forskningen som benyttes kan igjen settes i sammenheng med verdigrunnlaget som denne planen gjenspeiler.

I tillegg til verdidokumentet har Frognerkilen barnehage prosessplaner for hver avdeling, periodiserte planer, dagsrutiner og rutiner for barnehagens hverdagslige oppgaver, for på den måten å sikre at disse har en pedagogisk hensikt og er faglig gjennomført.

Parallelt med at de aller fleste barn nå går i barnehage, har utfordringene i sektoren vokst seg store med tanke på bemanning og kompetanse. Det er [etablert](#) at kvalitet i barnehagene uløselig henger sammen med antall barn per ansatt, stabilt personale, og godt kvalifiserte ansatte. Allikevel viser en [rapport fra BDO](#) at de ansatte i barnehagene kun bruker 50 % av arbeidstiden sin i det direkte pedagogiske arbeidet med barna (uavhengig av driftsform). [En av tre](#) barnehagelærere ser for seg å slutte i løpet av tre år, og det er få som vil [utdanne seg til yrket](#). Sykefraværet blant de ansatte i barnehagesektoren er størst av alle yrker. For lite tid til barna, og til å tilby et faglig fundert, pedagogisk tilbud, oppgis som den største utfordringen.

Dette er utfordringer som ikke bare gir vanskelige arbeidsforhold for de ansatte. Det forteller òg noe om barnas forutsetninger for barnehagehverdagen som innfrir rammeplanens krav, og muligheten til å ivareta barnas mest basale behov.

For å ivareta kvalitet gjennom stabilitet, nok ansatte på jobb og høyest mulig grad av tilstedeværelse for barna i Frognerkilen barnehage, er vi bevisste på hva vi tar inn i barnehagehverdagen og hva som må prioriteres vekk. Dette gjenspeiles i vår visjon og i valg av arbeidsmetoder og tilnærminger som er beskrevet i verdidokumentet.

God lesning!

Hilsen barnehagelærere, fagarbeidere og øvrige ansatte i Frognerkilen barnehage.

2. Visjon og satsningsområder

Vår visjon: *En barnehage med tid og muligheter!*

Visjonen bygger på kritisk evaluering av alle oppgaver som tar tiden vekk fra det vi brenner for: å være til stede med barna for å leke, veilede, vise omsorg og støtte barna i alle situasjoner i hverdagen. God tilstedeværelse gir barna tid, rom og muligheter til det som er viktig for barna selv, uansett hva det måtte være. For de minste kan dette være flere fang å sitte på, og for de eldste større fleksibilitet til å bestemme rammer for lek og muligheter.

Derfor er *lek* og *medvirkning* naturlige satsningsområder for Frognerkilen barnehage.

I Rammeplan for barnehagen står det at «leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Videre kan man lese at «alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen» (s. 27).

Lek og medvirkning har en sterk sammenheng siden leken er den aktiviteten barn selv ønsker å bruke mest tid på. Vi jobber kontinuerlig med å tilrettelegge for best mulig forutsetninger for barns lek gjennom hele dagen. Samtidig må vi være til stede for å kunne observere og fange opp barns interesser slik at dette blir gjenspeilet i planleggingen av hver enkel avdeling, fra de minste til de eldste.

3. Arbeidsmåter

Lyttende didaktikk som metodisk innfallsvinkel

Med stadig flere krav, nye arbeidsoppgaver, nye barnegrupper og økende krav om kompetanse fra samfunnet, har barnehagesektoren hatt en enorm utvikling de siste to tiårene. Eksempelvis inneholder Rammeplan for barnehagen hele 270 krav om innhold samtidig som barn i barnehagen aldri har vært yngre.

Kompetanse som etterspørres for vår generasjons barn er kreativitet, nysgjerrighet og utforskende tilnærming som er tilpasset en mangfoldig og kompleks verden. Da er vår oppfatning at barnehagen må tilby noe mer enn stillesittende aktiviteter hvor barn er konsumenter og mottakere av formidling, basert på normative, universelle sannheter fra en annen tid. Vi involverer barna gjennom en helhetlig pedagogisk tilnærming, der innholdet i barnehagen oppleves som relevant, hvor barnas livsverdener ligger til grunn, og der samspill med barn kan beskrives som *didaktiske møter* (Tiller, 1996, *Det didaktiske møtet - Et møte mellom fag og hverdag. Grunnlaget for en lærende skole*).

Vi veksler mellom å bygge videre på og gi impulser til situasjoner som oppstår (øyeblikkets pedagogikk), og å planlegge for situasjoner og aktiviteter, hvor improvisasjon som verktøy muliggjør bevegelse og utvidelse. Vår didaktiske innfallsvinkel er at den skal fungere som forberedelser til her- og nå- situasjoner der vi er rustet til å improvisere i forhold til dem.

4. Omsorg

I Frognerkilen barnehage jobber vi med omsorg i alt vi gjør og legger dette som et fundament for hvordan vi kan skape tilknytning, trygghet og trivsel. Synonymer for omsorg vi jobber ut fra kan være å sørge for, ta vare på og vise omtanke. Rammeplan for barnehagen hevder at «barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg, og at omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.19).

Som Tholin (2013) poengterer tenker man tradisjonelt sett på omsorg som en rettlinjeformet handling der omsorgsperson gir omsorg til omsorgsmottaker, og omsorgen fullbyrdes. Men forholder man seg til omsorgsrelasjon som en mer dynamisk og sirkulær prosess bestående av to subjekter i et møte, vil barna ikke lengre bare være mottaker av omsorg (s.19). I en slik prosess vil barnet være en aktør som må oppleve og akseptere omsorgen for at omsorgen fullbyrdes, altså kan vi forstå omsorg som et relasjonelt fenomen. I Rammeplan for barnehagen kommer det også frem at «barnehagen aktivt skal legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, (...) og arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.19). Dette fremmer at også barna kan yte omsorg. I Frognerkilen barnehage skal vi alltid vise gjensidig omsorg og utvise varme og tilstedeværelse i de handlingene vi gjør og anerkjenne barnas følelser. Samtidig vil vi anerkjenne barns egne omsorgshandlinger og uttrykk. En forutsetning for dette er som Berit Bae (2004) sier, at i møte med barn må man være åpen for å kunne fange deres opplevelsesverden. Vi anser det som helt grunnleggende for barna i barnehagen at de mottar god omsorg og får mulighet til å vise omsorg for de rundt seg. Omsorg utvikler empati og medfølelse og samtidig er nødvendig for barnas trygghet og trivsel (Aslanian, 2019, *Blikk for barn*).

Ut fra dette har vi satt oss et mål om at alle barn i Frognerkilen barnehage skal oppleve omsorg og trygghet i alle situasjoner. Dette vil vi oppnå på følgende måter:

- Vi er åpne for refleksjon og evner å se på egen praksis i et kritisk lys.
- All samhandling mellom personalet og barna hviler på et etisk og verdmessig ståsted.
- Vi anerkjenner, respekterer og er sensitive for barnas verbale og nonverbale signaler.
- Vi er til stede og tilgjengelig der barna er for å imøtekomme deres signaler. Et stadig diskutert tema i sammenheng med kvalitet på omsorg i barnehager er at lite tid og mange arbeidsoppgaver skaper dårlige kår for omsorgen.
- Vi skal i størst mulig grad skape tid og rom for omsorg, også i situasjoner som kan oppleves hektiske.
- Vi jobber i mindre grupper for å sikre kvalitet i omsorg, lek, aktiviteter, og kontakten mellom ansatte og barn.
- Vi jobber for at samtlige situasjoner, slik som bleieskift, måltider og påkledning, oppleves som omsorgsfulle for barn gjennom tilstedeværelse og sensitivitet.
- Gjennom å øke kompetansenivået rundt temaet omsorg er målet at samtlige handlinger i barnehagen skal oppleves som omsorgsfulle av de vi er på jobb for, nemlig barna.
- Vårt mål er at omsorg skal omfatte alle situasjoner gjennom barnehagehverdagen, og at verktøyet for dette er oss selv, for omsorg handler om mer enn at voksne er tilgjengelige og responderer på barnets appell om å bli møtt og sett.

5. Lek

Lek - vår kjerneaktivitet

Lek er et omfattende begrep og kan ikke defineres med ett ord. Lek har ikke alltid vært et område som ble sett på som viktig eller fruktbar innenfor pedagogikken (Lillemyr, s. 28, 2020). Etter hvert har begrepet blitt viktig innenfor det pedagogiske arbeidet og i Rammeplan for barnehagen står det at: «leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes», «leken skal være en arena for barns utvikling og læring ...» og at «barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre». Det gis også en nærmere beskrivelse av de ansattes roller, og hva de skal bidra med. De skal: «... fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek», «observere, analysere, støtte, delta i og berike leken på barnas premisser», «veilede barna hvis leken medfører uheldige samspillsmønstre» og «være bevisst på og vurdere egen rolle og deltakelse i barnas lek» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Rammeplanen stiller aktive krav om å delta i leken med barna, men sier også at man må ha et bevisst forhold til egen rolle, da lekens egenverdi skal anerkjennes. Dette betyr at vi ikke nødvendigvis skal trenge oss på, men lese situasjonen, og i noen situasjoner prøve å verne om den gode leken.

Satsningsområdet er også en direkte reaksjon på FN's rapport fra 2013 fra Komiteen for barns rettigheter der blant annet Norge vurderes opp mot de forpliktelsene som menneskerettighetskonvensjonen beskriver. Denne rapporten advarer Norge om hva som anses som feil investeringer når det kommer til barns oppvekstmiljø. Rapporten hevder at Norge er ett av flere industriland hvor barns rett til lek er truet, særlig på grunn av økende læringstrykk og vektlegging av formell akademisk suksess, også i barnehagen. Norge blir i rapporten kritisert for å fokusere på organiserte, voksenstyrte lekeaktiviteter med læringsmål (s.7). Dette er en tendens vi som er innenfor barnehagesektoren kjenner godt til, og som reiser store etiske spørsmål som hvem dagen er til for, og hvilket samfunn vi ønsker hvis barnehagen skal være et sted hvor lek brukes som instrument for å oppnå formelle læringsmål.

I Frognerkilen barnehage har vi på bakgrunn av dette valgt lek som satsningsområde. Dette tar utgangspunkt i at vi ønsker å lage en barnehage som gir mening for de barnehagen er for, nemlig barna. I et medvirkningsperspektiv vet vi at hvis barna får velge, velger de lek, hele dagen. Terje Melaas hevder at «barns beste langt på vei vil være å få leke uforstyrret dag etter dag» (2013, s. 56), et utsagn vi fullt ut støtter. Barn leker for å leke, og ved å erkjenne egenverdien og la barna være premissleverandører for lekens betydning i barnehagen, vil det bidra til den gode barndommen som er det viktige å hele tiden strekke seg etter i en lærende organisasjon (Skoglund & Sundvall, i *Pedagogisk ledelse i barnehagen*, s. 156).

Vi ser på leken som et mål i seg selv, og vil ikke redusere leken til et instrument for læring og til forberedelser til et liv etter barnehagen. Vi ser på lek og læring som to sider av samme sak, eller som Lillemyr (1995) sier: «lek engasjerer og motiverer barnet på en fullstendig og indrestyrt måte og vil derfor være av sentral betydning for både læring og sosialisering» (i *Leik på alvor. Teorier om førskolebarn og leik*, s. 13). Barnas livsverden og kultur innebærer læringsstrategier og muligheter for allsidig utvikling av mye høyere verdi og relevans enn hva vi kan tilby gjennom målstyrte aktiviteter, og er langt mer kompleks og frodig. Barna lærer av hverandre gjennom temaene for leken, og konstruerer kunnskap sammen, der noe kan bli gjenstand for videre utforskning, læring og videre lek dersom barna ønsker det. I Frognerkilen barnehage forholder vi oss til at leken er et utgangspunkt for, et resultat av og fungerer som en

videreutvikling av grunnleggende kompetanser. Leken gir muligheter til å forstå og skape mening i det hverdagslige livet man er en del av.

I personalgruppa har vi definert følgende retningslinjer som en konsekvens av at vi anser leken som barnehagens kjerneaktivitet:

- Vi krever ikke noe av leken - leken får leve sitt eget liv.
- Vi anerkjenner at barn lærer gjennom lek, og at leken både er barnas livsform og læringsform. Leken fremmer utviklingen på alle områder; intellektuelt, språklig, fysisk, sosialt og emosjonelt. Lek som barns læringsstrategi ligger til grunn for hvordan vi arbeider på alle områder.
- Vi legger opp dagene slik at barna får mest mulig tid til lek både ute og inne. Vi planlegger for lek.
- Vi forsøker å avbryte leken minst mulig.
- Barns lek vinner alltid over planlagte aktiviteter. Vår oppgave vil være å observere, stimulere, legge til rette for og utvide, beskytte, bekrefte og berike leken.
- I respekt for lek som uttrykksform og kultur vil vi forholde oss aktive til barnas lek på en måte som veksler mellom observant tilbakeholdenhet og aktiv deltakelse i ulik grad, avhengig av hva barna og leken trenger. Er vi deltagende, skal dette skje på barnas premisser.
- Vi erkjenner at lekens univers kan være utilgjengelig for oss og at den ikke kan defineres, og at den lever sitt eget liv som sammensatt og kompleks. Leken bare *er*.
- Vi gir barna næring til leken ved å gi dem gode fellesopplevelser.
- Vi tilrettelegger og forandrer det fysiske miljøet etter barnas lekeinitiativ- og behov, samtidig som vi erkjenner at den ansattes holdninger og opptreden er langt viktigere enn hvilket lekemateriell som er tilgjengelig.
- Vi skaper møteplasser i lekemiljøet som inviterer til et inkluderende fellesskap der alle har forutsetningene for å delta.
- Med det for øye å skape og utvide leke konstellasjoner og vennskap, organiserer vi lekegrupper på tvers av alder og kjønn.
- Vi bruker fagområdene som inspirasjon og muligheter til å styrke leken. Fagområdene benyttes som impulser og inntrykk til barns lek.
- Vi bruker naturen og dens muligheter til lek i størst mulig grad. Naturen og årstidene brukes som ramme for leken.

6. Læring

Læringsbegrepet er omfattende og komplekst, og man vil finne ulike tilnærminger til læring som fenomen. Her skisseres noen hovedlinjer;

Positivistisk tradisjon	Konstruktivistisk tradisjon	Sosiokulturell tradisjon
<ul style="list-style-type: none">● Knyttes i hovedsak til atferd● Kunnskap anses å finnes utenfor individet● Representerer formidlingspedagogikk● Barna skal fylles med kunnskap● Barna skal formes etter bestemte mål● Læring blir planlagt og styrt	<ul style="list-style-type: none">● Hovedtanken er at mennesket har medfødte ressurser● Mennesket har en medfødt interesse til å lære● Handler om å legge til rette for stimulerende utvikling● Egenaktivitet for å skape best mulig betingelser for ibrøende ressurser	<ul style="list-style-type: none">● Barn lærer best gjennom interaksjon og samhandling med omgivelsene● Kunnskap skapes gjennom dialog, fortolkning og erfaringsdanning● Kontekst, samhandling og meningsskapning er sentralt● Speiler et syn på at læring oppstår gjennom relasjonelle møter● Summen av barnets erfaringer må anses som lærende

Vi i Frognerkilen barnehage støtter oss på den sosiokulturelle tilnærmingen og ser på læring som «en erfaringsbasert, kontinuerlig prosess der mennesker ønsker å skape mening og forstå sin egen livsverden, det vil si å forstå og skape mening i det hverdagslige livet man er en del av» (Greve & Kristensen, 2015, *Faglighet i barnehagen*). Dette krever mye av oss ettersom alt vi gjør i relasjon til, med og i samspill med barna og hverandre, må anses som meningsbærende og betydningsfulle møter. På den måten er subjektivitet en grunnleggende verdi. De relasjonelle møtene mellom de ulike aktørene i barnehagen, barn og ansatte, er et samspill mellom likeverdige subjekter. Derfor ser vi ikke på relasjonen mellom barn og ansatt som preget av en undervisningsform der barn er objekter for formidling av kunnskap. Det vesentlige her vil være hva som oppstår i møtet mellom mennesker i barnehagen, der de dynamiske prosessene både er selve kilden til og inngangsporten for læring.

I Rammeplan for barnehagen hevdes det at læring skapes gjennom inkludering og lek, og at gjennom nysgjerrighet og kreativitet, lærer barna og gir dem mestring, innsikt og forståelse. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22). Vi ser læring i relasjon til tilknytning, omsorg og lek; et trygt barn som er i et godt omsorgsmiljø har overskudd til å lære, og omsorgsmiljøet er lærende i seg selv. Læringsbegrepet begrenses med andre ord ikke til formell læring, men er noe som er et uopphørlig aspekt i barnehagens dagligliv. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling, slik Rammeplan for barnehagen påpeker (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Barns uttrykks- og inntrykksform er lek. Det vil si at hvis vi vil tilrettelegge for barns læring, må vi tilrettelegge for lek. Vi ser

sammenhengene mellom omsorg, lek og læring som dialektiske der disse står i et avhengighetsforhold til hverandre.

Kravene til oss i personalgruppa vil på bakgrunn av dette være at vi:

- er oppmerksomme og sensitive for hva barn uttrykker
- er tilstedeværende i barnas opplevelser, er aktive i tilnærmelsen til barnas opplevelsesverdener
- følger opp barnas interesser og initiativ og er hele tiden fleksible, og binder oss ikke til forhåndsbestemte planer som kan være til hinder for dette
- tilpasser og innlemmer materialer etter barnas uttrykte interessefelt
- er med på å utvide erfaringshorisonten og dermed også interessefeltene gjennom å tilby variert materiale (bøker, leker, formingsmateriell, osv)
- er observante på at læring er en prosess som hele tiden skjer i samspill med omgivelsene, og vektlegger prosessene fremfor resultatene.
- er bevisste vår egen betydning for barns læringsmiljø og er åpne, engasjerte og spørrende fremfor belærende, strukturerte og begrensende
- anerkjenner at barnehagedagen til enhver tid tangerer et sted mellom orden og kaos, og at begge deler er en forutsetning for og uttrykk for barns læringsprosesser

7. Vennskap og fellesskap

Å bety noe for en eller flere andre, å kalle noen en venn, eller å oppleve et sterkt vennskapelig bånd til en annen er noe vi aller kjenner på. Om det er gleden av å ha en slik person i livet eller savnet av fraværet av en, kan variere. Vi voksne har en oppfatning av hva det vil si å være en venn eller delta i et fellesskap, gjerne basert på erfaringer i livet. Erfaringene har gjort at vi har reflektert, tatt valg og stått i gode og vonde opplevelser alene eller sammen med andre. Derfor er vennskap og fellesskap viktig for oss i Frognerkilen barnehage.

Rammeplan for barnehagen fremhever at barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap, og at sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22). Like viktig som det er å fremme vennskap og fellesskap i barnehagen er det viktig å ta med seg det Anne Greve (2007) skriver: «at vennskap må være frivillig og gjensidig, og ikke noe vi voksne kan bestemme skal oppstå» (i *Vennskap mellom små barn i barnehagen*), og at barns vennskap med andre barn kan være komplekse og vanskelig å forstå (Steinsholt & Ness, 2016, s. 176).

Å anvende ferdiglagde “oppskrifter” for hva det vil si å være en god venn eller stort fokus på hvor viktig det er å ha og være venner, vil ikke gi vennskap, men lydige barn som vet hva de skal svare på spørsmålet om hva det vil si å være en “god venn”. Vi ønsker ikke å være med på å bygge opp under et syn på vennskap som en instrumentell nytteverdi med utgangspunkt i ulike interesser som utgangspunkt for vennskapet. “Alle skal leke sammen” er derfor et utsagn som ikke brukes hos oss, vi gir ei heller “vennshipsgaranti”.

Vennsapsrelasjoner rommer både glede over å være sammen, glede over fellesskapsfølelse, opplevelse av å skape mening sammen og felles humor. Men som alle andre relasjoner innebærer vennskap også mulighet for konflikter, utestengelse, fortvilelse over å ikke få være med, savn. Dermed kan man si at vennskap berører svært mange sentrale sider ved det å være

menneske (Greve, 2007, s. 321). Barn konstruerer vennsapsrelasjoner gjennom å gjøre noe sammen- man kan altså si at barn *gjør* vennskap (Corsaro, 1997, sitert i Greve & Øksnes 2015, *Vennskap*).

Forhandlinger om å få være med i lek, det å bli inkludert og ikke ekskludert, er en kontinuerlig prosess i barnehagen. Å kreve at alle skal leke sammen er en enkel måte for voksne å forenkle komplekse og sammensatte menneskelige relasjoner på, og er med på å gjøre at barn tyr til mer avanserte metoder for utestengning som igjen vil være vanskelig å avdekke. I stedet for å “lage” vennskap, fokuserer vi på å lage og tilrettelegge for situasjoner hvor vennskap kan oppstå (Greve, 2007; Greve & Øksnes, 2015). Lek er relasjons- og vennsapsbyggende aktivitet som barn selv foretrekker. Å leke sammen er en måte å skape og delta i fellesskap (Øhman, 2014, *ibid*). Det gir barn opplevelser av enighet og uenighet gjennom krangler, problemer og delte gleder. Gjennom lekens forhandlinger og gjennomføringer, utforsker og prøver barn ut hvordan de kan være sammen, hvordan de kan inviteres til lek, og hvordan de kan takke nei hvis de ikke er interesserte. (*ibid.*) En heldig bieffekt av dette kan være at vennskap oppstår. Vi er forsiktige med å blande oss for mye inn i etablerte vennskap, og aksepterer at vennskap kan bringe med seg både uenigheter og diskusjoner. Vi bruker mye humor og glede i hverdagen, for på den måten å vise positive former for samhandling

- Vi lar lek være den aktiviteten som får størst plass i barnehagen, som en arena for at vennskap kan oppstå gjennom samspillet i leken.
- Vi lar barn hjelpe barn, for på den måten å legge til rette for at barna kan leve seg inn i andres situasjon, vise medfølelse og empati, både gjennom språklige og kroppslige handlinger
- Vi bruker filosofiske samtaler om vennskap, glede og sorg som verktøy
- Vi er selv bevisste på å formidle følelser på en god måte, og at *alle* følelser har lik verdi, sinne er også en følelse vi må anerkjenne, akseptere og også uttrykke innenfor visse rammer.
- Bruker språket til å formidle og sette ord på følelser
- Hjelper og støtter barna til å få gode relasjoner og vennskap gjennom lek og samtaler
- Vi viser omsorg og empati for hverandre både overfor barna og innad i personalgruppa, og er bevisste våre posisjoner som representanter for sosiale diskurser.
- Vi er tydelige på forventninger til barna i ulike sosiale sammenhenger (rydde etter seg når vi har spist, si takk/ nei takk, la andre få snakke ferdig, vente på tur, spørre i stedet for å kreve)
- Vi snakker om «ekskludering i lek» fremfor mobbing da vi mener at det ikke er forutsetninger til å si at barn bevisst plager eller trakasserer andre. Vår viktigste metode for å forebygge at barn ekskluderer andre er å være fysisk og mentalt til stede og mest mulig i barnas hverdag slik at vi kan observere, reflektere sammen med barna og veilede.
- Vi har et sterkt fokus på et godt psykososialt miljø hvor vi krever det samme av vår oppførsel mot hverandre som vi krever av barna- dette som en del av hvordan vi arbeider med sosial kompetanse som pedagogisk tema.
- Vi fokuserer på kunnskap om relasjoner og samspill i kompetanseutviklingen vår, slik at vi kan utføre god pedagogisk takt og god pedagogisk dømmekraft for å hjelpe barn inn i lek og problemstillinger som oppstår i barnas lek.

8. Mangfold

Mangfold handler om forskjellene mellom oss som mennesker. Vår oppgave i barnehagen er som rammeplanen fremhever, å fremme det som essensielt gjør oss ulike og verdsette det som en ressurs for fellesskapet. Like fullt er barnehagen forpliktet til å arbeide ut fra et mangfoldsperspektiv slik det er formulert i Rammeplan for barnehagen; «barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Dette tilsier at vi ansatte i barnehagen må ha bevisst oppmerksomhet rundt barna som enkeltindivider, med sine kulturelle og personlige forutsetninger. På den andre siden igjen innebærer det et bevisst forhold til begrepet fellesskap som en samlende og støttende kraft. I tillegg står det i Rammeplan for barnehagen at «barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Mangfold handler ikke kun om de åpenbare kulturelle forskjellene som tradisjoner, livssyn og religion. Det handler også om forskjeller i sosial bakgrunn, kjønn, seksualitet, funksjonsnedsettelse, lærevansker eller psykisk sårbarhet (Ask, 2018, s. 24). Barnehagen som en samfunnsinstitusjon har et ansvar for å sørge for at alle føler seg inkludert i barnehagehverdagen.

I Frognerkilen barnehage kommer dette fram gjennom at vi møter barn og foresatte på like premisser. Vi skal gi et likt tilbud til alle barna og samtidig vise forståelse for at mennesker ikke er like. Tilbudet som gis skal tilpasses det enkelte barnet, noen barn er mer impulsive, andre mer reservert og noen mer bestemte, andre trenger ekstra oppfølging, noen trenger veiledning og hjelp inn i lek og andre trenger et trygt fang. Vi skal yte forståelse for barnas behov og sammen med dere foresatte samarbeide om en trygg hverdag. I tillegg skal vi være bevisst på barnas egen kultur innad i barnehagen. Kultur viser til relasjoner mellom mennesker, men også om særtrekk ved samfunnet, ulike grupper og sosiale systemer (Kasin & Bergflødt, 2020, s. 146). Kultur kan altså forstås som noe som binder oss sammen. I samfunnet refererer vi ofte til norsk kultur som en side av samfunnet som gjenspeiler norske verdier og tradisjoner. På samme måte kan vi forstå barnehagen som et eget lite samfunn, forstått som et fellesskap i barnegruppa. Rammeplanen sier at «personalet skal være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barns egen tradisjonskultur og barnekultur» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 51). Kultur i et barneperspektiv handler om hva barna som en felles gruppe er opptatte av i øyeblikket, og hva som binder de sammen. I barnekulturen snakker vi gjerne om kultur for, med og av barna. Her kommer f.eks. den kommersielle kulturen inn som et aspekt som til tider både blir kritisert, men også er viktig å anerkjenne at det er noe som opptar barna.

9. Likestilling og likeverd

Arbeidet med likestilling skal være gjennomsyrende for hele virksomheten. Dette krever komplekse og krevende prosesser hos oss i personalgruppa. Barnehagen skal arbeide med likestilling slik det er formulert i Rammeplan for barnehagen gjennom å fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10). Likestilling handler om mye mer enn kjønn slik som sitatet fra rammeplanen viser, men i det følgende har vi tatt for oss kjønn spesielt som eksempel for å vise eksempler hvordan vi tenker rundt temaer innen likestilling generelt:

Et utgangspunkt er at vi i Frognerkilen barnehage ikke tar politisk stilling til om kjønn er biologisk eller sosialt fundert. Vi forholder oss til at kjønn er en av mange subjektposisjoner. Uavhengig av «født sånn eller blitt sånn» er barnehagens mandat å gjøre barna rustet til det samfunnet de skal leve i. I Norge betyr dette for eksempel at barn av begge kjønn vil ha behov for kompetanse innen stell og pass av barn. Vi bruker dette som et utgangspunkt for et mål om å tilføre omsorgen, leken og læringen muligheter for varierte former og innhold.

Å pynte seg og være prinsesse er ikke «dårligere» enn å være aktiv ridder. Vi tillegger ikke disse ulike verdi, men kan være delaktige i å tilføre kategoriene nye og utvidede aspekter. På den måten tilfører vi likeverd til likestillingsbegrepet, som tradisjonelt har vært at kvinner/jenter står hierarkisk lavere enn menn/gutter. Dette innebærer en bevisstgjøring av maktstrukturer i sammenheng med kjønn.

Vi vil derfor fokusere på følgende:

- Vi er bevisste på å ikke lage «dobbelstandarder»- ulike forventninger til gutter og jenter i form av forskjellige ordvalg, toneleie, kroppsspråk, valg av temaer vi snakker med barna om, begreper vi bruker (søt/tøff, guttefarge/ jentefarge), osv.
- Vi er i en stadig pågående prosess med å tilrettelegge lekemiljøet knyttet opp mot likestillingsperspektiver og ser dette i sammenheng med valg av bøker, materialer og leker.
- Vi er sensitive for det enkelte barns ønsker om å uttrykke sin selvoppfattelse/ posisjonering.
- Vi bruker oss selv som verktøy for å motvirke kjønnsstereotyper. I vår personalgruppe er vi representert av begge kjønn, men med flertall kvinner. Det betyr at vi må være bevisste på at alle utfører like arbeidsoppgaver, og at kjønn ikke er førende for vår profesjonelle rolle.
- Vi tar i bruk normkritiske perspektiver og problematiserer og utfordrer vedtatte «sannheter» som får betydning for barnas oppfatninger av seg selv (subjektposisjoner).
- Vi benytter oss av veiledningsmateriale utformet for likestillingspedagogikk
- Vi bruker litteratur som viser flere forskjellige familiekonstellasjoner, og måter å leve på.
- Vi er oppmerksomme på hvem av foresatte vi kontakter vedgående barnet, om det gjelder sykdom.

10. Livsmestring og helse

Hva livsmestring og helse er ikke definert i Rammeplan for barnehagen, men beskrivende begreper som: barnas fysiske og psykiske helse, trivsel, livsglede, mestring, egenverd, fellesskap og vennskap, er bare noen som nevnes (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Like fullt må man da forholde seg til motvekten og begreper som: uhelse, mistrivsel, motgang, utenforskap eller avvisning, er noen.

I Frognerkilen barnehage ønsker vi alltid å jobbe ut fra barnets beste. For å ikke fortolke eller definere ukritisk hva som er barnets beste eller hvilke behov barnet uttrykker, etterstreber vi å lytte og forstå hva barnet trenger, sammen med barnet. Samtidig skal ikke barn ilegges et ansvar de ikke har forutsetning for å ha, noe som i enkelte situasjoner vil føre til motstridende ønsker og intensjoner. En slik ulik oppfattelse kan for aktørene oppleves som motstand, også for barnet. I slike møter anser vi det som viktig å være ydmyk og ikke utøve definisjonsmakt ovenfor barnet, men å samhandle med barnet på en slik måte at vi sammen skaper en forståelse av hva som er beste. Vi voksne må skape rommet/mulighetsrommet hvor barna selv må bruke tenkning for å løse situasjonen, enten det er følelsesmessig eller praktisk utfordring/problem (Warholm, 2023, s.50).

I Rammeplan for barnehagen står det at barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes, og at barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.11). Ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap kan være, slik det er presisert videre i rammeplanen, å møte motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Dette skal barna få støtte og veiledning til å mestre.

Warholm (2023) skriver at man skal ikke undervurdere hvor voldsomt livet er, både barndommen og voksenlivet, fasene og overgangene, ytre og indre kriser, ja rett og slett bare være et levende menneske som tenker og føler, elsker og engasjerer seg (s. 78). Samtidig som det ikke skal undervurderes må ikke alt som er vondt og vanskelig bli sett på som feil eller sykt. Warholm spør i den sammenheng hva vi skal gjøre for å gjøre barna mer robuste? Her er det Warholm og vi ansatte sammenfaller, i svaret på hva barna trenger for å være klare til å møte verden der ute. Der Warholm (2023, s. 79) snakker om verdien humpene og de klønete, uerfarne forsøkene, om muligheten til å gå gjennom kriser og motstand, snakker vi i Frognerkilen barnehage om erfaringene barna gjør seg i ulike hverdagslige situasjoner. Erfaringer med det som kan være tungt, vondt og vanskelig for barna, å ikke mestre, bli utestengt eller avvist, forhandling og motstand, selvfølelse og følelser for andre. For oss er dette viktige øyeblikk som styrker barna våre og som vi som imøtekommende, støttende og sensitive voksne skal veilede dem til å mestre.

Hva gjør vi ansatte:

- Sensitive ansatte som ser og lytter til barna
- Støtter barna i å sette ord på følelser
- Lar barna prøve og mestre selv
- Lar barn løse konflikter og utfordringer selv, så langt det lar seg gjøre
- Anerkjenne *alle* følelser, også de vonde og tunge når man møter motstand eller avvisning

- Fremmer måltider som en pedagogisk situasjon hvor barna får positive opplevelser med mat og snakker om hvorfor mat er viktig for kroppen
- Serverer varierte måltider
- Tilrettelegger og anerkjenner fysisk lek, og har eget boltrerom
- Legger til rette for ro og hvile

11. Danning

Alle elementene vi har vært inne på til nå, er noe av det som utgjør dannelsingsprosessene i barnehagen. Vi setter vår visjon om *Tid og muligheter* direkte i sammenheng med danning, der *muligheter* involverer en raus og inkluderende grunntone hvor ingenting er rart eller annerledes, bare forskjellig. Begrepet danning kan ses i sammenheng med begrepet utdanning, men der utdanning peker på en nytterasjonaltet, handler danning om en personlig prosess rundt å få et aktivt og bevisst forhold til omgivelsene. Rammeplan for barnehagen hevder at «barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrige til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Videre heter det at barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp.

I Frognerkilen barnehage har vi et mål om at barna skal få oppleve å være en del av et større fellesskap. Dette handler i ytterste konsekvens om å anerkjenne og gi lik verdi til alle former for liv, legninger, uttrykk, tro, samlivsformer og måter å innrette livene på. Vi mener at danning er summen av erfaringer man har gjort seg hittil i livet, og streber etter å utvide erfaringshorisonten på alle områder barnehagehverdagen berører for å stimulere denne prosessen. Dialog og inkluderende væremåter er våre viktigste metoder for å oppnå gode dannelsingsprosesser med utgangspunkt i tanken om at vår «arbeidsmåte er vår væremåte» (Else Foss, 2009, *Den omsorgsfulle væremåten- En studie av voksnes væremåte i forhold til barn i barnehagen*).

Hva fokuserer vi ansatte på i arbeidet med danning:

- Vi bruker nærmiljøet vårt, ambassader fra ulike land, FN- dagen, hendelser i verden og andre muligheter til å få kunnskap om og samtaler rundt verden rundt oss. Dette kan gi en anledning til å se norske vaner i et perspektiv.
- Vi fokuserer på miljøvern og vårt felles ansvar for å ta vare på nærmiljøet, det globale miljøet og planeten vår gjennom samtaler om hvordan man ferdes i naturen, og gjennom handlinger som å resirkulere og gjenbruke som en del av vårt fokus på bærekraftighet.
- Vi bruker samtalen og utforskerstunder til å reflektere rundt egne handlinger og væremåter, innrømmer egne feil og snakker om hvordan vi kunne gjort det annerledes.
- Vi er bevisste på maktstrukturen som ligger i relasjonen barn/voksen, og erkjenner at det finnes flere sannheter og at disse er subjektive.
- Vi viser oss som medlærere eller medvandrere fremfor formidlere eller undervisere, spør og undrer sammen med barna overfor fenomener og situasjoner.
- Gjennom møtet, vekselvirkningen og dialogen med barna danner vi voksne oss videre og blir også klokere på oss selv og verden.

12. Barns medvirkning

Rammeplanen utpeker barns medvirkning som en rettighet barn i barnehagen skal ha, tilpasset alder og forutsetninger. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Medvirkning kan ses i sammenheng med selvbestemmelse. I følge Klafki (2001) er selvbestemmelse menneskets krav på å få mulighet til, og ansvar for, å utforme våre felles kulturelle, samfunnsmessige og politiske forhold (sitert i Brostrøm, Lafton & Letnes, 2014, s. 38).

Vi ønsker ikke at barna bare blir tatt med i planleggingen, men legger rammer for at barna kan planlegge dagene selv. For at også barn med non-verbale uttrykksformer skal få muligheten til å påvirke barnehagens planer, er observasjon helt avgjørende. Vi vektlegger leken som den viktigste dannelsesarenaen og setter selvbestemmelse i sammenheng med danning, som gjensidige prosesser med en demokratisk-kritisk underliggende forståelse. Når barn planlegger og gjennomfører en felles lek, fungerer leken som demokratisk møteplass der barna tilegner seg grunnleggende erfaringer med det å lytte til hverandre, føre dialoger, forhandle og finne frem til felles løsninger. Vi ønsker å gi slipp på noe av den definisjonsmakten barnehagelærere og personalet utøver gjennom å arbeide i tråd med planer. Derfor er det her- og nå- konteksten og det å følge barnas spor som gjennomsyrrer våre barnehagedager, ikke store temaer med på forhånd planlagt innhold.

Vi vil aktivt jobbe for at alle avgjørelser tas med utgangspunkt i barneperspektivet, et perspektiv som av og til kan innebære at praktiske og voksnes behov underordnes. Vi har en dagsrytme som brukes som en skisse, ikke en mal. Med det stilles det krav til personalgruppa som tilstedeværende, aktive og lyttende, der vi er deltakende med-forskere og skapere gjennom en improvisatorisk tilnærming. Konstruktiv utvikling som fører til trygghet og god selvfølelse, skapes i relasjoner hvor det etterstrebes likeverdighet mellom deltakerne. (Bae, 2007). Vi ser på barn som subjekter fremfor objekter som skal "fylles" med kunnskap og ferdigheter av oss voksne. Å anerkjenne barn som likeverdig subjekt betyr å møte den enkelte som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter til sine egne tanker og følelser (Kristiansen, 2011, sitert i Glaser, Moen, Mørreaunet & Søbstad, 2018, s. 210).

Vi bruker begrepet "utforskerstund" fremfor det mer tradisjonelle konseptet "samlingsstund". En utforskerstund kan beskrives som en innstilling, en måte å forholde seg til barn på som subjekter og deltakere i alle situasjoner og aktiviteter. En slik stund bør ikke oppfattes som en spesiell aktivitet, helt forskjellig fra andre aktiviteter (Jansen, 2014, s.72). I utforskerstunder er ikke det å finne det riktige svaret som er målet og hensikten er ikke at de voksne skal underholde barn, eller at det legges opp til instruerende aktiviteter. Det er de involvertes felles deltakelse og samarbeid som kan bidra til at barn og personale lærer og finner ut av noe som er mer enn "det riktige svaret". Fagområdene som er beskrevet i rammeplanen knyttes opp mot hverdagslivet hver eneste dag. Det skal være stunder på dagen som kan være med på å skape et læringsmiljø basert på barns aktive deltakelse på grunnlag av demokratiske, ansvarlige og solidariske prosesser. Vi legger frem ideer, lytter til de andre, inngår kompromisser og utvikler felles handlinger. Vi kan ta opp temaer, finne ut om dyr eller planter vi har funnet, lese bøker, høre på lydbok, synge, leke, ta i bruk instrumenter eller teknologi, snakker og er sammen, med utgangspunkt i en flerdimensjonal og lyttende didaktikk med *beredskap* og *repertoar* som ressurs (Jansen, 2014, s. 62)

13. Dokumentasjon og vurdering

Barnehagens arbeid skal vurderes i forhold til kriteriene gitt i barnehageloven, Rammeplan for barnehagen, og lokale retningslinjer og planer. Barnehagen skal være en organisasjon i utvikling og endring hele tiden, hvilket krever systematisk vurderingsarbeid.

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten. Dokumentasjon av det pedagogiske kan gi foresatte, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen, og om hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen. Vurderinger om barnegrupper og enkeltbarns trivsel og allsidige utvikling skal dokumenteres når det er nødvendig for å gi barnegruppen og enkeltbarn et tilrettelagt tilbud. Det kan gi grunnlag for å tilpasse og videreutvikle det pedagogiske arbeidet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Målet med barnehagens dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet er å dokumentere hva barna opplever, erfarer og gjør i barnehagen og for å systematisere arbeidet vårt. Men -dokumentasjon får ingen pedagogisk verdi før personalet kan bruke den til å samtale og reflektere. Vi vurderer barnehagens dokumentasjon både løpende og årlig gjennom evalueringer og refleksjoner i personalgruppa. Dokumentasjon gjennom språk er en veldig viktig del av hvordan vi synliggjør og underbygger arbeidet vårt. Morgenmøtet brukes som grunnlag for dette, og for å sikre jevn kommunikasjon i personalgruppa. Her utveksles informasjon om den daglige driften, dagen organiseres, det gis oppdateringer om enkeltsaker og vi bruker hverdagspraksis som refleksjonsgrunnlag. De månedlige personalmøtene og planleggingsdager brukes til å løfte frem og drøfte vår egen praksis sett i lys av forskning, rammeverk og faglitteratur.

Utforskerstunder er en viktig møteplass der vi dokumenterer *sammen med* barna hva vi har gjort, foruten de daglige samtale. Gjennom samtaler og gjenkalling om felles temaer blir utforskerstunden en arena hvor tekst, språk, bilder, video og ulike uttrykk danner utgangspunktet for dokumentasjon og evaluering. Det er gjennom leken at barn erfarer, lærer og uttrykker seg. Dokumentasjon på barnas barnehagehverdag er det barna selv som har best mulig forutsetninger til å gi et svar på.

Her i barnehagen dokumenterer vi blant annet slik:

- Vi er tilgjengelige for dialog med foresatte hver dag
- Vi sender ukentlige/periodisk oppdateringer og øvrig informasjon på e-post
- Vi publiserer bilder via Kidplan appen
- Vi henger opp tegninger og andre ting barna lager på veggene eller rundt omkring i barnehagen.
- Vi oppfordrer til at barna selv forteller hjemme hva det har gjort, opplevd og erfart i løpet av dagen. Derfor er det viktig at dere foresatte spør barnet deres etter at dere har kommet hjem hva det har gjort, slik at barnet kan øve seg opp til å tenke over, reflektere og sette ord på hverdagen sin.
- Personalgruppa har jevnlig personalmøter hvor det skrives møtereferat for å systematisk kunne følge opp arbeidet vårt.
- Vi bruker observasjon som metode for hvert barn og legger observasjon til grunn for samtaler med dere foresatte. Observasjon er den viktigste metoden for personalet, samtidig som vi erkjenner at en observasjon nettopp bare er det; en situasjon/et barn sett gjennom linsen; oss selv, og kan derfor ikke gi noen sannheter om barnet.
- Vi bruker ulike kartleggings skjemaer *ved behov* innenfor retningslinjer for bruk av disse. Kartlegging vil alltid ta utgangspunkt i en bekymring for ett eller flere sider ved barnets utvikling, og ikke motsatt: vi bruker ikke kartleggings skjemaer for å for å lete

etter mangler. Her involveres foresatte og samarbeid mellom avdeling og hjemmet er viktig.

- Gjennom nettsiden synliggjør vi en del av vår praksis overfor samfunnet.

14. Tilvenning

Når barnet ditt skal ha tilvenning i barnehagen starter en ny fase i livet. Dere står foran en spennende tid, og du er kanskje også litt spent på hvordan det skal gå? Det er helt naturlig! Vi vet at en trygg start er fundamentet for en god barnehagetid. Derfor legger vi stor vekt på at du og barnet ditt skal få den beste starten.

Når tiden har kommet for selve oppstarten skal du være med barnet ditt i barnehagen de første dagene. Du vil få en kontaktperson som har et spesielt ansvar for kontakten med deg den første tiden. Kontaktpersonen har ansvar for at tilvenningsperioden er forberedt og at barnet ditt får mulighet til å opparbeide seg nære og trygge relasjoner – først med noen få, og deretter med flere. Sammen med din kontaktperson fra barnehagen legger dere en plan for hvordan dagene skal se ut. En av de første dagene skal du ha en oppstartsamtale med din kontaktperson. I samtalen blir dere bedre kjent og du får gitt oss viktig informasjon om barnet ditt. Barn er ulike og har ulike behov. Hvor lang tid ditt barn trenger for å bli trygg avhenger av hvilken personlighet det har, alder og tidligere erfaringer, dine reaksjoner og selvsagt hvordan det blir møtt av oss.

Tilvenning og tilknytning er to forskjellige ting. Det kan gå raskt for barnet ditt å venne seg til barnehagen, men det kan ta lengre tid før barnet ditt knytter seg til oss. Tilknytning dreier seg om hvordan barn tidlig i utviklingen danner relasjoner og knytter seg til andre. Våre tidlige relasjonelle erfaringer former i høy grad hvordan vi oppfatter oss selv og møter andre videre gjennom livet. Det har betydning for om vi føler oss trygge eller opplever en fundamental utrygghet i møtet med andre. Når ditt barns behov for tilknytning er dekket, kan det gå videre i utforskning og lek. Barnet ditt skal få oppleve gode og trygge relasjoner til oss i barnehagen. Derfor skal det være god tid og ro til at vi blir gradvis godt kjent. Når barnet ditt får mange erfaringer med at vi som omsorgspersoner er sensitive og at vi fanger opp og forholder oss til signaler, uttrykk og behov, skaper vi god tilknytning. Vi skal være en trygg base når barnet ditt utforsker – og en trygg havn som kan oppsøkes når det trengs.

15. Samarbeid mellom barnehage- hjem, og hjem – barnehage

Barnehageloven og Rammeplan for barnehagen hevder at barnehagens virksomhet skal skje i nært samarbeid og forståelse med barnas hjem. I sistnevnte er det definert at foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Foreldrene har et oppdrageransvar slik det defineres gjennom Barneloven § 30 i "Lov om barn og foreldre". Barnehagen skal bygge videre på dette grunnlaget og skal i samarbeid med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek. Derfor er det viktig at barnehagen og foreldrene har et godt samarbeid og en åpen dialog. Her har barnehagen og foreldrene et felles ansvar der barnehagen tilrettelegger og begge parter bidrar til godt samarbeid.

Taushetsplikt

Personalet har taushetsplikt. Denne gjelder både informasjon om barn som angår personlige ting, om forhold blant personalet (sykdom, årsaker til sykemeldinger, osv) personalsaker og om forhold som angår foreldrene. Taushetsplikten gjør at tilbakemeldinger i hente- og bringesituasjoner i størst mulig grad er på et generelt nivå, og at tilbakemeldinger som går ut over dette kan gjøres over telefon eller i et møte.

Som arbeidsgiver er Frognerkilen barnehage forpliktet til å drive med aktiv tilrettelegging for ansatte med ulike behov. I utgangspunktet kan vi ikke opplyse om hva /hvorfor, og ber om respekt for dette. Det kan også være at daglige rutiner og utflukter må tilpasses tilretteleggingstiltakene. Vi kan ikke opplyse om ansattes sykdom med mindre vi løses fra taushetsplikten, dette gjelder også barn. Både barn, foreldre og ansatte skal være trygge på at taushetsplikten overholdes.

Opplysningsplikt

I enkelte sammenhenger har barnehagen opplysningsplikt til barnevernet. Dette er for eksempel ved tilfeller der barnehage har grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt (Barnehageloven § 22). Barnehagens oppgave er i denne sammenheng å videreformidle observasjoner og informasjon om barnets omsorgssituasjon- ikke å tolke eller å dokumentere. Det er barnevernet som utfører kartlegging og utformer videre tiltak. Det er straffbart for barnehageansatte å holde tilbake informasjon av denne typen.

Kommunikasjon

En barnehage har mange forskjellige mennesker tilknyttet seg. Barna som til enhver tid er i barnehagen er vårt felles fokus. Gjennom å vise respekt og være åpne i kommunikasjonen, kan vi jobbe mot vårt felles mål: en best mulig hverdag for barna!

Hvis du har en bekymring som angår ditt barn- ikke nøl med å ta kontakt.

Det er av vesentlig betydning at foresatte informerer barnehagen så fort noe oppstår i hjemmet og som omfatter barnet (dødsfall i familien, samlivsbrudd og andre mindre hendelser). På den måten kan vi gi barnet den oppfølgingen det trenger. Organisasjonsstrukturen skal følges når det gjelder saker som angår barnehagen- som pedagogisk virksomhet er vi underlagt lover og regler for dette. Dette innebærer at alle saker først skal tas opp med pedagogisk leder, og avhengig av sakens innhold vurderes det om styrer involveres. Samarbeidsutvalget (SU) består av foreldre og ansatte i barnehagen, og skal fungere som et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Foreldre- og ansatterepresentantene i SU har lik tilgang til informasjon, og hendelser som involverer enkeltbarn ol., hører ikke hjemme hos SU. Dokumentasjon skal følge alle saker, og møtereferater skal deles og godkjennes. Hvis vi gjør observasjoner som krever en samtale utover de daglige generelle tilbakemeldingene eller samarbeidssamtalene, tar vi kontakt for en samtale.

16. Overgang barnehage - skolen

Vi ser det avsluttende året i barnehagen først og fremst som som barnehageavsluttende, fremfor skoleforberedende, og gir også femåringene opplevelser og erfaringer basert på den prosessorienterte tilnærmingen som Rammeplanen legger til grunn. Hos oss tilbringer femåringene tid sammen i det som vi har kalt «Klubben». I Klubben skal de eldste barna få oppleve fellesskap og mestring på egne premisser. Ved å gi barna gode erfaringer og tro på seg selv i det avsluttende året i barnehagen, gir vi barna også forutsetninger til å møte og mestre nye utfordringer på skolen.

«Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Dette gjør vi blant annet ved å:

- Legge til rette for at Klubben får tid sammen som en gruppe med egen identitet.
- På høsten besøker vi Furuholmen friluftskole i nærheten av Maridalsvannet.
- Ha fokus på å gi barna opplevelser og erfaringer der barna lærer om seg selv.
- Være fokuserte på det barna interesserer seg for her-og-nå, heller enn målstyrte, skoleforberedende aktiviteter.
- Trene på ferdigheter som skolene ønsker seg av femåringene slik at de er klare for læring: kle på selv, ta i mot instruksjoner, konsentrere seg om en aktivitet over tid, gå på do (og tørke) selv, vise selvstendighet ved måltid, vente på tur, gi uttrykk for egne ønsker og behov, vise empati for andre, identifisere behov hos andre, og se seg selv som en del av en gruppe.
- Vi jobber sammen med foresatte for å gjøre overgangen tryggest og lettest mulig. I løpet av våren skal klubben besøke skolene barna senere begynner på, enten sammen med oss eller med dere foreldre.

17. Fagområdene

For å hjelpe oss i planleggingen av et variert og allsidig pedagogisk tilbud til barna, er det i Rammeplan for barnehagen beskrevet 7 fagområder som er sentrale for utforskning, opplevelse og læring. Hvert fagområde dekker et vidt læringsfelt, og vi skal gi alle barn muligheter til å møte utfordringer som svarer til deres utviklingsnivå. Fagområdene skal gi **impulser** til leken slik det er definert i rammeplanen, fremfor instruksjon og formidling fra ansatte.

Fagområdene vil sjelden opptre isolert, og flere områder vil være representert samtidig gjennom temaer og i forbindelse med hverdagsaktiviteter og turer i nærmiljøet. I sosialt samspill i lek og hverdagsaktiviteter oppstår det ofte en spontan kommunikasjon knyttet til fagområdene gjennom impulser og inntrykk. At barn får rike, felles opplevelser og del i kunnskaper på mange områder er også en forutsetning for at det skal bli god lek og et godt samspill mellom barna. Som beskrevet tidligere vil fagområdene benyttes som inspirasjon til og muligheter for å styrke leken. De ulike måtene fagområdene kommer til uttrykk på gjennom barnehagehverdagen tar utgangspunkt i vårt grunnleggende syn på læring. Vi

forholder oss som tidligere beskrevet til en sosiokulturell tradisjon der barn lærer best gjennom interaksjon og samhandling med omgivelsene. Kunnskap er ikke noe som primært overføres, men som skapes gjennom dialog, utforskning, fortolkning og erfaringsdanning. Målet er at barna skal få tverrfaglig og allsidig kontakt med fagområdene med utgangspunkt i kontekst, samhandling, medvirkning og meningsskapning.

I Frognerkilen barnehage tilrettelegger vi rommene, uteplassen, planene og leken slik at barna naturlig kommer i kontakt med fagområdene. Vi har utforskerstunder med utgangspunkt i fagområdene. Vi er mye ute, og følger årstidene gjennom sansing og erfaring. Vi bruker nærområdet og skogen for å gi barna naturopplevelser på egne premisser gjennom at barna får utforske og leke helt på egen hånd- gjennom glede, spenning og mestring lærer de også mest. Parallelt viser forskning på vokseninstruerte aktiviteter at barna ikke lærer det vi ønsker eller ser for oss at de skal lære: de lærer derimot ting som å sitte stille, vente på tur, gå i kø, begrense bevegelsesmønsteret sitt - med andre ord å være lydige. For å opptre i en gruppe er dette også noe av det barn lærer, men det viser seg altså at den disiplinerte og instruerende voksenrollen setter andre kvaliteter på spill. Vi spør derfor: ønsker vi at barn lærer å gå i stim og samlet flokk uten å måtte tenke selv, eller ønsker vi oss barn som lærer å tenke selvstendig, se nye muligheter og lære gjennom egne erfaringer?

Vi i Frognerkilen barnehage ønsker det siste, noe som gir konsekvenser for hvordan vi legger opp barnehagehverdagene. I løpet av en barnehagehverdag tar måltider, bleieskift, dobesøk, hygiene og påkledning ca. 4 timer for det enkelte barn. Dette er også det som kalles "styrte aktiviteter", og det er ikke vanskelig å se at det blir lite tid igjen til barnas egeninitierte aktiviteter. Hvis vi i tillegg skal legge opp til ytterligere daglige instruerte aktiviteter som fellessamlinger, temabasert opplegg blir det ikke mye tid igjen til lek. Da er det nødvendig at vi ser på disse som pedagogiske situasjoner, med mange læringsmuligheter der samspillsituasjoner i seg selv er lærende. Barn lærer om seg selv i gode relasjoner, og erfarer trygghet til andre mennesker og tillit til omgivelsene- noe som er den viktigste kunnskapen vi barnehageansatte kan gi barna.

Samtlige fagområder berøres hver eneste dag. Vi synger, leser, hører på lydbok, har fokus på motoriske aktiviteter, filosofiske samtaler, har språkstøttende samtaler, legger til rette for kreative aktiviteter, dans og drama hver eneste dag, men det er ikke sikkert at det er åpenbart for alle uten pedagogisk kompetanse. Vi vet òg at det ser flott ut når barna har lært seg mange sanger, spille på ulike instrumenter, har lært seg bokstaver eller pugget flere vers og strofer av dikt, fordi det er så "håndfast" og konkret. Dette går imidlertid utover over noen andre prosesser som oppstår gjennom her- og - nå- situasjoner, og som bidrar til utvikling av barns vennskap og generelle intellektuelle ferdigheter samt deres kreative tenking og utvikling. Når foresatte eksempelvis leser at vi har lekt med instrumenter, har barna først og fremst fått erfaringer med ulike lyder de forskjellige instrumentene gir, tekstur og rytmiske forutsetninger for de ulike instrumentene- men også erfaringer med improvisasjon, felles fokus og å skape noe sammen i øyeblikket.

For å synliggjøre at fagområder kan flyte over i hverandre og hvilke typer aktiviteter og lek som kan omfavnes av hvilke fagområder, har vi laget noen øvrige stikkord for fagområdene:

Kommunikasjon, språk og tekst

Tekster i bøker/blader/tegneserier, sang, eventyr, rim og regler i forskjellige språkformer og dialekter, samtaler og refleksjoner, lek, bokstavlek, opptre, samt utforskerstund.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Lek ute og inne, dra på tur, dans, hvile, fysiske utfordringer (kjenne på og utfordre kroppens grenser, klatre i trær, osv). Sunn mat (se punkt 7) og hygiene. Risikovurdering og mestring. Bevissthet og respekt om egen og andres kropp.

Kunst, kultur og kreativitet

Tegning, maling, rollelek, bibliotek, sang, dans, musikk, kunstutstilling, foto/digitale verktøy.

Natur, miljø og teknologi

Respekt og forståelse, turer i naturen, årstider, livssyklus, dyreliv, konstruksjonslek, samt digitale hjelpemidler når det er relevant.

Antall, rom og form

Tall, telling, måling, former/mønstre, sortere, sammenlikne, orientere med utgangspunkt i de ansattes involvering gjennom hverdagsaktiviteter som påkledning, stell, måltid, tegning, forming, matlaging, lesing, tur, og lek.

Etikk, religion og filosofi

Samtaler og refleksjoner, respekt, verdi og toleranse, vennskap, samarbeid og tradisjoner

Nærmiljø og samfunn

Frogner, lokalhistorie og tradisjoner, byen, familien, butikken, samisk kultur, menneskerettighetene, medvirkning og deltakelse.

18. Progresjon

Progresjonen tar utgangspunkt i vårt syn på det enkelte barn som unikt, hvor vi streber etter å se barnet i forhold til seg selv og sin utvikling. Dette vil si at vi ikke ønsker å generalisere 3-åringene, 4-åringene og 5-åringene ut fra en utviklingspsykologisk, forhåndsbestemt utviklingsstige. Vi veksler mellom å bruke aldersinndelte grupper og grupper på tvers av alder. Uavhengig av inndeling vil gruppemedlemmenes spesifikke forutsetninger og behov være forutsetningen for tilretteleggingen. Barna skal på denne måten få oppleve at fagområdene er tilpasset egne læringsprosesser- og tempo, og observasjon av enkeltbarn og gruppen er vårt viktigste redskap.

I tillegg vil prosessplanene for hver avdeling gjenspeile at i Frognerkilen barnehage ser vi helhetlig på tiden i barnehagen som en sammenhengende utviklingsprosess for barn. Som det kommer frem i Rammeplan for barnehagen skal det tilpasses rutiner og organiseres tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33). Dette jobber vi også med når det er overganger innad i barnehagen mellom avdelingene, ikke bare når nye barn starter hos oss. Her vil man se at det skjer en progresjon fra avdeling til avdeling hvor rutiner, organisering og pedagogisk innhold har et aldersadekvat nivå samtidig som man vil kunne tilpasse til barns individuelle forutsetninger og behov.